

24 באוקטובר 2022
ל' בתשרי התשפ"ג
מספר סימוכין: 960954422

לכבוד מר איגור דוסקלוביץ
הממונה על התקינה, משרד הכלכלה והתעשייה

הנדון - עמדת משרד הבריאות לגבי איסור ייבוא ושיווק של כלי מזון מפלסטיק המכילים חומרים צמחיים

תקן ישראלי 5113 חל על חומרי פלסטיק ועל מוצרי פלסטיק הבאים במגע עם מזון ומשקאות. מטרת התקן היא להבטיח כי אריזות פלסטיק וכלי פלסטיק הבאים במגע ישיר עם מזון/משקה הינם בטוחים לשימוש ואינם מהווים סכנה לבריאותו של הצרכן. תקן ישראלי זה מאפשר בחירה בין שני מסלולי תקינה מקבילים: הרגולציה האירופית EU 10/2011 או הרגולציה האמריקאית (על עדכונה). מאחר והתקן האמור הינו בעל מעמד רשמי בישראל, הרי שעל כל מוצר הכלול תחת חלותו לעמוד בדרישות המפורטות בו, בין אם הוא מיוצר בישראל ובין אם הוא מיובא אליה.

בהמשך לפרסום של האיחוד האירופי (https://food.ec.europa.eu/safety/agri-food-fraud/eu-coordinated-actions/bamboo-zling_en), ובהמשך לפניית משרד הבריאות אל משרד הכלכלה והתעשייה מראשית אוגוסט 2022, משרד הבריאות נענה לבקשתך ומאשרר בזאת את המלצתו המקצועית לאסור באופן גורף ייצור, ייבוא ושיווק של כלי מזון/משקה העשויים פלסטיק שמכיל רכיבים צמחיים שאינם מאושרים לשימוש בהתאם לרגולציה האירופית. יש לציין כי האיסור האירופי האמור חל על כלים רק כאשר חומרים צמחיים אלה מוספים ו/או מעורבבים יחד עם פלסטיק לצורך ייצורו של המוצר הסופי. מוצרים העשויים 100% במבוק, קוקוס או רכיבים צמחיים אחרים אינם נכללים תחת החקיקה האירופית בהקשר זה, ולפיכך מותרים לעת עתה לייצור ולשיווק.

הרגולציה האירופית מגדירה רשימה מפורטת של חומרים אשר נבחנו ואושרו לשימוש כמרכיבים בכלי פלסטיק המיועדים לבוא במגע עם מזון/משקה. במסגרת זו הוגדר מגוון רחב מאוד של למעלה מ-900 חומרים (מונומרים, פולימרים, מסייעי ייצור וכו'). רשימה זו מהווה, בין השאר, בסיס להערכת סיכונים אשר לפיה נקבעות הבדיקות האנליטיות אשר המוצרים נדרשים לעמוד בהן. בהיעדר התאמה לרגולציה האירופית ו/או תיעוד ממוסמך של מקור חומרי הגלם קשה לבצע הערכת סיכונים מושכלת ולבחון סיכונים בריאותיים.

מבחינה בריאותית, תוספת של חומר צמחי שאינו מורשה לשימוש כרכיב בפלסטיק עלול להאיץ את קצב פירוקו של המוצר, להביא לנדידה של כימיקלים מזיקים אל המזון/המשקה, ומהם להגיע לגוף האדם. כך למשל, שימוש ברכיבים צמחיים שאינם מאוסדרים עלול להביא לחשיפה של הצרכן לרכיבי פלסטיק, למלמין ולפורמלדהיד (מסרטן ודאי) ברמה החורגת מהרמה שהוגדרה כמותרת. חריגה זו עלולה להוות סיכון בריאותי משמעותי, בעיקר בהינתן שהשימוש בכלים אלה נפוץ גם בקרב פעוטות וילדים.

מבחינה סביבתית, שימוש ברכיבים צמחיים כחלק מחומרי הגלם במוצרים אלה מהווה במקרים רבים בסיס לסיווגם השיווקי המטעה כ"טבעיים", כ"אורגניים", כ"ידידותיים לסביבה" ו/או כ"מתאימים לקומפוסטיב/למחזור". הצהרות שיווקיות כוזבות אלה מעודדות צרכנים בעלי מודעות סביבתית לחשוב ששימוש במוצרים האמורים הינו בר-קיימא, על אף שבפועל המצב הוא לעיתים הפוך. עירוב של חומרים צמחיים אלו בפלסטיק דווקא מונע את האפשרות למחזור אותו, ועל כן המוצר נחשב פחות ידידותי לסביבה.

בהתאם לרגולציה האירופית אשר אומצה בישראל כלשונה, נאסר על שימוש בבמבוק או ברכיבים אחרים שמקורם צמחי בכלי פלסטיק המיועדים לבוא במגע ישיר עם מזון/משקה. יש להדגיש כי חרף העובדה שייצורם ושיווקם של כלים מסוג זה לא קיבל מעולם תוקף חוקי באירופה, אלה שווקו באיחוד האירופי עד לאחרונה באין מפריע. בשנים האחרונות פרסם האיחוד האירופי התראות רבות בנוגע לאי-התאמות ולפסילות של מוצרים אלו אשר נמצאו בדרכי השיווק. עיקר אי ההתאמות נבע משימוש בחומרי גלם אסורים ומפרסום מטעה.

בהתאם לממצאים שעלו באירופה, לפיהם חרף איסור השיווק של מוצרים אלה הם עדיין מצויים בשווקים ומהווים סכנה לבריאות הציבור, במאי 2021 החליטה הנציבות האירופית בשיתוף פעולה עם המדינות החברות באיחוד ועם הרשות האירופית למניעת הונאה במזון להשיק תכנית פעולה אירופית בנושא.

במסגרת זו נקבעו, בין השאר, המטרות הבאות:

1. מוצרי פלסטיק המיועדים למזון/למשקה אשר מכילים רכיבים צמחיים שאינם מורשים באיחוד האירופי יידחו בגבול ולא יורשו להיכנס לתחומי האיחוד האירופי או להיות משווקים בתחומו.
2. העוסקים הרלבנטיים בתחום זה יידועו תוך שימוש בפלטפורמות שונות (לרבות פרסומיות) ובאמצעות מהלכי אכיפה מטעם הרשות המוסמכת במדינות השונות בדבר אי-החוקיות הכרוכה בשיווק של מוצרים אלה.
3. יידוע הצרכנים לגבי הנושא, לרבות מידע לגבי סיכונים בריאותיים העלולים לנבוע משימוש במוצרים אלה.

האירופאים מדגישים כי גם בהינתן שהיצרן/המשווק מצהיר על עמידה בדרישות התקן החל על מוצרים אלה, המדובר בהצהרות כוזבות. גם אם המוצרים עמדו בדרישות הנדידה המרבית המותרת של פורמלדהיד ומלנין, כפי שאלה נקבעו ברגולציה, הרי שעצם השימוש בחומר הצמחי במוצר פלסטיק המיועד לבוא במגע עם מזון/משקה הוא אינו חוקי מייסודו. עמידה של מוצר מעין זה בדרישות התקן במצבו החדש לא מייצגת נאמנה את העלייה בנדידה של חומרים מסוימים מהכלים למזון כבר לאחר מספר מועט של שימושים (זאת כאמור עקב התרומה של החומרים הצמחיים להאצה בקצב הפירוק של הפלסטיק).

ההמלצה של הרשויות באירופה לצרכנים היא להימנע מרכישה של מוצרים אלה ולהחזיר מוצרים שטרם נעשה בהם שימוש למשווק (ככל שדבר זה אפשרי). ההמלצה לגבי כלים המצויים כבר בשימוש היא הפסקת השימוש והשלכת המוצרים לאשפה. בנוסף, התקבלה החלטה לעודד באופן יזום את הצרכנים לעדכן את הרשויות באם הם מוצאים חנויות ו/או אתרי אינטרנט המנסים להמשיך ולשווק מוצרים אלה במסגרת תחומי האיחוד האירופי, זאת במטרה לאפשר לרשויות לבצע פעולות פיקוח ואכיפה.

שרותי בריאות הציבור

Public Health Services

משרד
הבריאות
לחיים בריאים יותר

כפי שצוין קודם לכן, בישראל ישנו אימוץ מקביל של הרגולציה האירופית ושל הרגולציה האמריקאית בכל הנוגע לכלים העשויים או המכילים פלסטיק ואשר מיועדים לבוא במגע עם מזון/משקה. ככל הידוע בעת הזו, הרגולציה האמריקאית טרם אסרה על שיווקם של כלים מהסוג האמור. עם זאת, מובן מאליו שלא ניתן לאשר ייצור, ייבוא ו/או מכירה בישראל של מוצרים שנאסרו באופן מפורש לשיווק באירופה, בייחוד בהינתן שהסיבה לאיסור השיווק היא חשש מקצועי מהותי לבריאות הציבור.

לאור האמור,

משרד הבריאות חוזר על בקשתו לפעול בנושא באופן גורף, זאת בהתאם לרגולציה האירופית אשר מאמצת בישראל תחת ת"י רשמי 5113. קרי, יש לאסור באופן מיידי ייצור, ייבוא ושיווק של כלי מזון ומשקה העשויים פלסטיק אשר חומר צמחי שאינו מורשה ברגולציה האירופית מהווה חלק מרכיביהם.

בברכה,

ד"ר שי רייכר
מנהל תחום הערכת סיכונים
חטיבת בריאות הציבור

העתקים:

ד"ר רון מלכא - מנכ"ל משרד הכלכלה והתעשייה
פרופ' נחמן אש - מנכ"ל משרד הבריאות
ד"ר שרון אלרעי-פרייס - ראש חטיבת בריאות הציבור
גב' פנינה אורן-שניידור - מנהלת שירות המזון הארצי
מר גיל בכור - מנהל תחום בכיר בקרה בייבוא, מנהל התקינה
גב' שירן מזרחי - מנהלת תחום כימיה ואיכות הסביבה, מנהל התקינה